

ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΚΘΕΣΗ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1.
  - α. εξαιρετικό τριήμερο, ζωτικά αυτά ζητήματα.
  - β. Το μεράκι και η επιμονή και η ομαδική δουλειά και η αγάπη της μουσικής έκφρασης που λυτρώνει και σώζει και υπερβαίνει τις αναπηρίες και όλα τα σκεπάζει.
  - γ. Χιούμορ πικρό, διαβρωτικό, με ισχυρές δόσεις υπερρεαλισμού. Σ' έναν κόσμο που παραπαίει και αυτοκαταστρέφεται.

2.
  - α. Το σημαντικό έργο των γιατρών: κυριολεκτική
Μαθήματα ζωής δίνουν οι γιατροί: μεταφορική
  - β. Σημαντική έλλειψη γυναικών στην Ινδία: κυριολεκτική
Οι γυναίκες δεν ανθίζουν στην Ινδία: μεταφορική

3.
  - Ειρωνεία
  - Προειδοποίηση
  - Θαυμασμό
  - Απορία, αμφισβήτηση
  - Απορία, προβληματισμό

4.
  - α. επικαιρότητα, εγγύτητα
  - β. συγκίνηση
  - γ. σπουδαιότητα, εγγύτητα
  - δ. σπανιότητα
  - ε. συνέπειες

- 5.
- α. Η παράγραφος αναπτύσσεται με παραγωγική συλλογιστική πορεία, διότι ξεκινάει από μία γενική διαπίστωση (Ανέκαθεν η οικονομική δράση του ανθρώπου ήταν μια δράση μέσα στη φύση και πάνω στη φύση) και εξειδικεύει ύστερα τις δράσεις μέσα και πάνω στη φύση.
  - β. Η παράγραφος αναπτύσσεται με επαγωγική συλλογιστική πορεία, διότι από τις επιμέρους περιπτώσεις των βασανιστών με Γκαίτε και Μπραμς καταλήγει σε μια γενικότερη άποψη για την πνευματική καλλιέργεια.
  - γ. Η παράγραφος αναπτύσσεται με παραγωγική συλλογιστική πορεία, διότι ξεκινάει αναφερόμενη γενικά σε κινδύνους του τουρισμού και έπειτα συγκεκριμενοποιεί αυτούς τους κινδύνους.
- 6.
- α. αίτιο-αποτέλεσμα,
  - β. παραδείγματα,
  - γ. αιτιολόγηση
- 7.
- α. **Θεματική περίοδος:** «Τεράστιο χάσμα ... από τον απαισιόδοξο».
Σχόλια: «Ο πρώτος βλέπει ... η διάθεσή του».
Κατακλείδα: «Πρόκειται ... για ρόδινα χρώματα».
  - β. **Θεματική περίοδος:** «Η σταθερά ανερχόμενη ... τρίτης κατηγορίας».
Σχόλια: «Για πολλούς ... ταχύτατους ρυθμούς».
- 8.
- α. Η οικονομική ανάπτυξη αναστέλλεται από τον αναλφαβητισμό.
  - β. Η επιτυχής ενσωμάτωση των ατόμων στην αγορά εργασίας δυσχεραίνεται από την μη ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
  - γ. Θα πρέπει να αναζητήσουν συστηματικά νέους τρόπους εκμάθησης ξένων γλωσσών.
  - δ. Ο δέκτης στον προφορικό λόγο προσλαμβάνει το κείμενο.

9.

- α. Λάθος
- β. Λάθος
- γ. Σωστό
- δ. Σωστό
- ε. Σωστό
- στ. Λάθος

10.

- «Εκτός αυτού» → προσθήκη
- «αλλά» → αντίθεση
- «Ακόμη και» → αντίθεση
- «Αντίθετα» → αντίθεση
- «επομένως» → συμπέρασμα

11.

- α. Οι βροντές που ακούγονταν από μακριά προμήνυαν καταιγίδα.
→ προσθετική
- β. Επιτέλους ήρθε η βροχή που περίμεναν με αγωνία οι γεωργοί.
→ προσδιοριστική
- γ. Η Καλλιόπη που φιλοξενούμε σπίτι μας θα μας φύγει αύριο.
→ προσθετική
- δ. Ο παππούς μου που έχει πολεμήσει στον πόλεμο του '40 παίρνει ακόμη μέρος στις παρελάσεις.
→ προσδιοριστική

12. ΚΕΙΜΕΝΟ: Γ. Μπαμπινιώτη

Πλαγιότιτλοι

---

§1 → Το μέλλον της χώρας μας εξαρτάται από το μέλλον της παιδείας μας.

§2 → Οι μεταρρυθμίσεις δεν αγγίζουν την ουσία της παιδείας αλλά έχουν χαρακτήρα διοικητικό και οργανωτικό.

§3 → Η γενική παιδεία μπορεί να καταστήσει τους νέους ολοκληρωμένους και συγκροτημένους πολίτες.

Περίληψη

Στο κείμενο ο συγγραφέας στηρίζει το μέλλον της χώρας στο μέλλον της παιδείας. Εκτός από τις οργανωτικές- διοικητικές αλλαγές, η παιδεία χρειάζεται ριζικές τομές. Συνεπώς προτείνει ότι πρέπει να παρέχεται σε όλους τους μαθητές γενική παιδεία με στόχο να τους καταστήσει ολοκληρωμένους πολίτες με αξίες και ιδανικά.

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

Διαγώνισμα 1^ο
«Εθισμός και ηλεκτρονική παιδεία»

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A.

- Η αλόγιστη χρήση των τεχνολογικών μέσων περιορίζει την ελευθερία της σκέψης και της επιλογής και τελικά εγκλωβίζει το σύγχρονο άνθρωπο.
- Εθισμός των νέων και απομάκρυνσή τους από τους συνανθρώπους τους και την «αληθινή» ζωή.
- Ευθύνη του σχολείου να προστατεύσει το μαθητή.
- Ανάγκη παροχής «ηλεκτρονικής» παιδείας: Δημιουργικότητα
- Η γνώση πρέπει να γίνει βίωμα.
→ Αυτενέργεια
- Καλλιέργεια «ηλεκτρονικής» συνείδησης
→ Ωριμότητα – Οριοθέτηση του πραγματικού και διαχωρισμός του από το απατηλό/ το εικονικό.
- Αντίσταση σε αυτούς που στερούν την ελευθερία μας.

B1.

Εθισμός στην ευκολία

→ Έτοιμες λύσεις

→ Αδυναμία σκέψης

→ Εγκλωβισμός/ Στεγανοποίηση της λογικής/ Αδρανοποίηση νοητικών δυνάμεων

→ Αποφυγή διερεύνησης και λήψης πρωτοβουλιών → Ανυπαρξία δημιουργικής σκέψης

B2.

α. Ενεργητική σύνταξη

Μετατροπή

Αυτός ο σκοπός πρέπει να υπηρετηθεί απ' την εκπαιδευτική διαδικασία: η συνείδηση της λειτουργικότητας του μέσου και η αίσθηση των ορίων μεταξύ πραγματικού και φανταστικού.

β. Τρόποι ανάπτυξης

Αιτιολόγηση: «Εκείνο ... αδράνειας».

Παράδειγμα: «Το Facebook ... ψηφιακές εφαρμογές».

γ. Άρθρο: Επίκαιρο θέμα, καθημερινός λόγος, τεχνική ανεστραμμένης πυραμίδας.
Τίτλος: «Στη δίνη του ηλεκτρονικού εθισμού».

B3.

α.

- ιδεατής → ρεαλιστικής, εφικτής
- ευχαρίστηση → δυσaréσκεια
- πρακτική → θεωρητική, νοερή
- κρύβονται → αποκαλύπτονται
- ευκολόπιστων → δύσπιστων

β.

- Η αμφισβήτηση παραδεδεγμένων αληθειών από τους σοφιστές κατέληγε στο μηδενισμό αυτών.
- Προχωρούσε αμέριμνος στο δρόμο.
- Χρειάζεται να τηρούμε τους στοιχειώδεις κανόνες ευγένειας.
- Η ωριμότητά του είναι έκδηλη σε κάθε του κίνηση.
- Ένας ενεργός πολίτης αποστρέφεται την παθητικότητα και την αδράνεια.

Γ.

Ρόλος δασκάλου:

- Αφοσίωση στο λειτούργημά του.
- Ψυχικό σθένος, αντοχή.
- Σφυρηλάτηση σύμμετρα και ολόπλευρα αναπτυγμένων προσωπικοτήτων.
- Θέτει τα θεμέλια ενός στέρεου παρόντος και ευοίωνου μέλλοντος.
- Μεταλαμπάδευση υψηλών αρχών και αξιών.
- Παροχή γνωστικών ερεθισμάτων.

Δ.

α. Αξιοποίηση υπολογιστή και διαδικτύου στο σχολείο:

- Παιδευτική διαδικασία και μάθηση: θελκτική, ενδιαφέρουσα, ευχάριστη για το μαθητή.
- Άντληση πληροφοριών – πρόσβαση στη διεθνή βιβλιογραφία – Εκπόνηση εργασιών.
- Επικοινωνία με άλλα σχολικά περιβάλλοντα – Γόνιμη πολιτισμική αλληλεπίδραση
- Εξατομικευμένη γνώση

β. Κίνδυνοι που ελλοχεύουν:

- Αδυναμία ελέγχου του τεράστιου όγκου πληροφοριών – Ανεξακρίβωτες πληροφορίες – Αναξιόπιστες πηγές
- Κίνδυνος εθισμού – Απομάκρυνση από το βιβλίο – Κωδικοποίηση της γλώσσας
- Στεγανοποίηση λογικής – Αδρανοποίηση νοητικών λειτουργιών. Μηχανικά επαναλαμβανόμενες κινήσεις.
- Αντικατάσταση της διά ζώσης επικοινωνίας από μια ψυχρή/ παγερή μηχανή – Ψευδεπίγραφη πραγματικότητα.

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

Διαγώνισμα 2^ο

«Ανθρώπινα δικαιώματα: Δυτικό ιδεολόγημα ή κληρονομιά της ανθρωπότητας»

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A.

- Δικαιώματα: θεμελιώδης προϋπόθεση ομαλής συμβίωσης.
- Κόσμος γεμάτος αντινομίες → Πολλαπλά προβλήματα → Παγκόσμια κρίση.
- Αγώνας για κατοχύρωση και έμπρακτος σεβασμός των δικαιωμάτων.
- Προσπάθειες διασφάλισης τους από κράτη και οργανώσεις.
- Διάσταση μεταξύ θεωρητικών διακηρύξεων και πρακτικής εφαρμογής.
- Αμφισβήτηση απ' τα μη δυτικά κράτη → Σύνδεση των δικαιωμάτων με προσπάθεια πολιτισμικού επεκτατισμού → Δεν ισχύει ο φόβος της αλλοτρίωσης.
- Δικαιώματα: «σύμμαχος» των ανθρώπων και «παγκόσμια κληρονομιά»

B1.

Επεκτατισμός της Δύσης – Επιβολή θέσεων, κουλτούρας, νοοτροπίας μέσω της κατοχύρωσης κάποιων δικαιωμάτων → Τρόπος ελέγχου και «εξανδραποδισμού» αδύναμων κρατών.

B2.

Συνοποδηλωτική χρήση:

- Επίκληση στο συναίσθημα → Διέγερση ψυχικών αντιδράσεων
- Επικοινωνιακός τόνος: ζωηρότητα, αμεσότητα, παραστατικότητα.
- Εύληπτο μήνυμα.

Λέξεις – φράσεις με συνοποδηλωτική σημασία:

- Ακρογωνιαίος λίθος, «σύγκρουση πολιτισμών», να αποτελούν «σύμμαχο».

B3.

α.

- Συνοχή – συνεκτικότητα → §3
- Όμως = Αντίθεση
- Επανάληψη λέξεων («δικαιώματα», «δουτικός») και παρεμφερών εκφράσεων.
- Συνεκτικότητα: ενότητα θέματος – νοηματική αλληλουχία.

β.

Γ' πρόσωπο:

- Στοιχεία βέβαια, αναντίρρητα, καθολικής ισχύος,
- Γενίκευση,
- Αντικειμενικός, αποστασιοποιημένος παρατηρητής.

γ.

Σύνταξη παθητική:

Ζούμε μία νέα παγκόσμια κρίση (ή βιώνεται από μας μία νέα παγκόσμια κρίση) που τη σηματοδοτούν μεταξύ άλλων, τα προβλήματα, που προκάλεσε η διάλυση του ανατολικού μπλοκ, η συνειδητοποίηση της πολυπολιτισμικότητας με παράλληλη αναβίωση του εθνικισμού και της «ιδεολογίας της ιδιαιτερότητας» και ο κίνδυνος της «σύγκρουσης των πολιτισμών».

Παθητική σύνταξη: τονίζεται το συμβάν, το γεγονός → ύφος σοβαρό, επίσημο, τυπικό, αποστασιοποιημένο

≠

Ενεργητική σύνταξη: τονίζεται το υποκείμενο της πράξης, ο φορέας της ενέργειας → ύφος άμεσο, ζωηρό → επικοινωνιακός τόνος.

δ.

▪ επίκεντρο	→	περιθώριο
▪ παγκόσμιου	→	εθνικού/ τοπικού
▪ ενδιαφέροντος	→	αδιαφορίας
▪ θεμελιώδεις	→	επουσιώδεις
▪ ελεύθερης	→	ανελεύθερης

Γ.

- Καταδυνάστευση της γυναίκας.
- Άργος: Σύμβολο: άνδρας, ανδροκρατούμενη κοινωνία, πατριαρχικές αντιλήψεις.
- Αντίθεση: όλοι ≠ εγώ: Η διαφορετική οπτική της γυναίκας ποιήτριας που αισθάνεται τη θέση του καταπιεσμένου γυναικείου φύλου.
- Και υπόσχονται... ακινησίας → προσωποποίηση και μεταφορά: Στερεοτυπικός ρόλος της γυναίκας → τεκνοποίηση, ανατροφή παιδιών.

Δ.

Δικαιώματα:

- Ελευθερία σκέψης, έκφρασης, βούλησης, δράσης.
- Δικαιώματα «εκλέγειν και εκλέγεσθαι».
- Δικαίωμα στην παιδεία και την εργασία.

Αναγκαιότητα:

- Ο κάθε άνθρωπος γίνεται «αρχιτέκτονας της τύχης του», όχι παθητικός θεατής της ζωής του.
- Ομαλή συμβίωση – Αγαστή συνεργασία → Πρόοδος, κοινωνική ευδοκίμηση και ατομική ανέλιξη.
- Συμμετοχή στα κοινά → Ο πολίτης «ρυθμίζει» τις πολιτειακές εξελίξεις.
- Εύρυθμη λειτουργία δημοκρατίας → Ευνομούμενη κοινωνία.

Αιτίες καταστρατήγησης:

- Ακόρεστες φιλοδοξίες ηγεμόνων – Αρχομανία → Εγκαθίδρυση της εξουσίας τους.
- Οικονομικά συμφέροντα.
- Έλλειψη ανθρωπιστικής παιδείας.
- Ρατσιστικές αντιλήψεις – Εθνικιστικές εξάρσεις – Διαιώνιση κοινωνικών στερεοτύπων.
- Κακή λειτουργία Μ.Μ.Ε.

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η Δραστηριότητα:

Ανάλυση στίχων:

- Οι δύο στίχοι λειτουργούν ως υπενθύμιση και προειδοποίηση στους δικτάτορες ότι θα «πληρώσουν» για τα ειδικά τους εγκλήματα σε βάρος του λαού.
- Ελπίδα του ποιητή για δικαιοσύνη και αποκατάσταση της ηθικής τάξης.

2^η Δραστηριότητα:

α. Σχολιασμός τίτλου:

- Οι ασπάλαθοι παραπέμπουν στο αντίστοιχο χωρίο του Πλάτωνα, αλλά λειτουργούν και αλληγορικά, συμβολικά για την επικείμενη τιμωρία των δικτατόρων.
- Η χρήση των αποσιωπητικών συμβάλλει στη δημιουργία ανάλογων συνειρμών και στην υπογράμμιση του υπονοουμένου/ του υπαινιγμού που θέλει να αφήσει ο ποιητής.

β. i. Ελεύθερος στίχος:

- Όχι:
- ◆ Μέτρο
  - ◆ Ομοιοκαταληξία
  - ◆ Ισοσυλλαβία
  - ◆ Ίδιος αριθμός στίχων σε κάθε στροφή.

ii. Πεζολογικός τόνος

γ. Χρονικά επίπεδα αφήγησης:

α) Επίσκεψη του ποιητή στο Σούνιο στις 25 Μαρτίου 1971, ημέρα του Ευαγγελισμού. Στην Ελλάδα υπήρχε τότε δικτατορία.

β) Αρχαία Ελλάδα – Αναφορά σε χωρίο της «Πολιτείας» του Πλάτωνα και στην τιμωρία του τυράννου Αρδιαίου για τα ανοσιουργήματα που είχε διαπράξει.

Σύνδεση των δύο επιπέδων, καθώς ο ποιητής παρατηρεί τους ασπαλάθους και συνειρμικά μεταβαίνει στην τιμωρία του Αρδιαίου, προοικονομώντας, όμως, έτσι και το τέλος των σύγχρονων τυράννων.

3^η Δραστηριότητα:**Χρέος ποιητή – Ρόλος πνευματικού ανθρώπου:**

- Καταγγελία κακώς κειμένων – Στηλίτευση των αυθαιρεσιών των φορέων της εξουσίας.
- Έντονη διαμαρτυρία → Αφύπνιση, ευαισθητοποίηση του λαού.
- Συνεχής εγρήγορση.
- Πνευματικός άνθρωπος: «Ο πιο ευαίσθητος σειсмоγράφος της εποχής του».

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική

Διαγώνισμα 2^ο
Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Το μοιρολόγι της φώκιας»
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
1^η Δραστηριότητα:**Κλιμάκωση σκηνής του θανάτου:**

- Συχνές αναφορές στο θάνατο (μνημούρια, νεκροταφείο, υπολείμματα νεκροταφείου, το πένθος της γριας Λούκαινας).
- Το κορίτσι έφυγε κρυφά – Δεν γνωρίζει την περιοχή → Εγκλωβισμός στο απότομο μονοπάτι.
- Νυχτώνει – Κανείς δεν ακούει την κραυγή της.

2^η Δραστηριότητα:**α.**

- **Στοιχείο ρεαλισμού:**

Τάση αντικειμενικής καταγραφής της πραγματικότητας → «Ένθυμείο ... ακόμη».

- **Στοιχείο νατουραλισμού:**

Επιμονή στην εξονυχιστική περιγραφή και στη φωτογραφική λεπτομέρεια → «Δεξιά ... λάφυρα».

β. Είδος αφήγησης:

- Τριτοπρόσωπη αφήγηση με μηδενική εστίαση.
- Αναδρομική αφήγηση (μοιρολόγι γριάς Λούκαινας)

Αφηγητής: Παντογνώστης, ετεροδιηγητικός με μηδενική εστίαση.

γ. Σχήματα λόγου

- Μεταφορές: «αλώνι του Χάρου», «κήπος της φθοράς» → Διέγερση συναισθήματος – Ζωηρότητα, αμεσότητα, παραστατικότητα. Λυρική διάθεση → Προσδίδει αισθητική στο κείμενο.

Σχήμα κύκλου:

- Το έργο αρχίζει με το μοιρολόγι της γριάς Λούκαινας και τελειώνει με το μοιρολόγι της φώκιας → Σφικτή δομή – Νοηματική αλληλουχία → Μοτίβο του θανάτου.

3^η Δραστηριότητα:**Ανάλυση στίχων:**

- Κοσμοαντίληψη Παπαδιαμάντη – Φιλοσοφημένη εγκάρτηση μπροστά στα βάσανα της ζωής και τις αντιξοότητες που ο κάθε άνθρωπος θα κληθεί να αντιμετωπίσει στη ζωή του.
- Ο βίος του ανθρώπου είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τον πόνο και τον καημό.
- Συνεχής αγώνας.

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική